

ZATČENÍ 1848. VLASTNORUČNÍ ZÁPIS VÁCLAVA KROLMUSE O POZVÁNÍ NA KÁZÁNÍ NA BÍLÉ HOŘE 9. 6. 1848, S VÝTAHEM KÁZÁNÍ, KTERÉ TEN DEN MĚL *

Olga Šiková

Fakulta humanitních studií UK Praha

Arrest 1848. Manuscript by Václav Krolmus on the Invitation to Preach a Sermon at White Mountain on June 9, 1848 with an Abstract of the Sermon He Preached

Abstract: This historical source presents the manuscript of the sermon delivered in June 1848 by Václav Krolmus. The transliterated personal document reflects the atmosphere of this revolutionary year from the perspective of a patriotic Czech Catholic priest, politician, writer, archaeologist and ethnographer. The manuscript opens the intellectual world of a person who was actively involved in the historical events that supported the development of future Czech society, and demonstrates his attitudes and opinions. The publication includes Krolmus's biography, as well a description and analysis of the historical source.

Keywords: *Krolmus, Václav; revolutionary year of 1848; patriotism; sermon; personal documents*

Václav Krolmus (3. 10. 1791 – 24. 10. 1861) byl vlastenecký kněz, český archeolog a národopisec, sběratel lidových pověstí, písní a obyčejů. Narodil se v Březince u Bělé pod Bezdězem učiteli Václavu Krolmusovi a Ludmile, rozené Jiráskové, dceři kameníka z Plužny. Roku 1811 začal studovat na univerzitě, kde se setkal s tehdejšími významnými vzdělanci, jako byl například Bernard Bolzano. Na studiích se rovněž seznámil s Josefem Lindou a Václavem Hankou, který se posléze

---

* Autorka děkuje pracovníkům Literárního archivu Památníku národního písemnictví za vstřícnost a pomoc při práci s příslušným historickým pramenem.

stal jeho celoživotním přítelem. Po ukončení teologických studií byl roku 1815 v Praze vysvěcen a jmenován kaplanem. Na všech působištích rozvíjel vlasteneckou činnost, organizoval české divadlo a bez vědomí nadřízených církevních i světských úřadů počestil latinskou agendu a kázával i pro nekatolíky. Tím si vytvořil mnoho nepřátel, zvláště z řad kněžstva, což mělo za následek, že musel často měnit působiště. Ve dvacátých letech se Krolmus začal zabývat archeologií, národopisem, paleontologií a sběrem knih. Zároveň v tomto období znovu navázal styky s pražskými vlastenci. Roku 1834 se stal zakládajícím členem Matice české. Jeho obliba rostla jak mezi prostými venkovskými lidmi, tak mezi českou inteligencí a studentstvem. Počátkem čtyřicátých let odešel do Prahy, kde ho vlastenecké cítění přivedlo k aktivní účasti v politickém životě. Krolmus se stal členem spolku Repeal a za revoluce roku 1848 byl zvolen za člena pražského Národního výboru, v němž se staral zvláště o český venkov. Na základě falešného udání byl po svatodušních bouřích pro svou veřejnou činnost, včetně kázání na Bílé hoře, zatčen a uvězněn. Po propuštění byl zvolen za předsedu Slovanské lípy na Malé Straně. Po roce 1849 se pro nemoc činnosti ve spolku vzdal a do konce života se věnoval pouze sběratelské a vědecké činnosti (Krejčová 1981: 3–9).

Historický pramen „Zatčení 1848. Vlastnoruční zápis Václava Krolmuse o pozvání na kázání na Bílé Hoře 9. 6. 1848, s výtahem kázání, které ten den měl“ se nachází v Literárním archivu Památníku národního písemnictví, fond Václav Krolmus, oddíl Rukopisy vlastní. Jedná se o česky psaný manuskript skládající se celkem z 18 listů, z toho 13 popsaných, respektive 36 stran, z toho 24 popsaných. Seřazení listů je následující: prvních 12 listů je popsaných, následuje 5 listů prázdných a nakonec 1 list popsaný. Zatímco se Krolmus v prvních 12 popsaných listech zabývá obsahem kázání, ve zcela posledním listu činí drobné poznámky o atmosféře těsně před vstupem na kazatelnu.

Rozměr pramene je dvojitý: první list 21 cm × 34 cm (šířka × výška), ostatní listy 21,7 cm × 35,7 cm (šířka × výška). Barva listů je zažloutlá, některé listy mají ohnuté rohy. Celkový stav pramene je dobrý, zachovalý. Zpočátku jsou stránky číslované, posléze již nikoliv. Podobně je tomu i u řádkování. Autor si při psaní prvního listu tužkou lehce vyznačil řádky. Jako šířku mezi nimi si stanovil 1,5 cm. Později však nástin řádek nečiní a stanovený rozměr nerespektuje. Text je psán černým inkoustem. Písmo je školené. Je čitelné, velké, jasné a úhledné. Jedná se o text psaný s rozvahou a rozmyslem. Krolmus pečlivě volil slova a slovní spojení, mnohdy jsou tak některá z nich přeškrtnuta a opravena. Plně se soustředil na obsah svého sdělení.

Přesné datum vzniku spisu není známé, lze se však pokusit o určení alespoň přibližného data. Text je psán retrospektivně. Autor vypisuje kázání na Bílé hoře ze dne 9. června 1848, za které byl následně, dne 18. června 1848, udán a zatčen. Dne 10. listopadu 1848 byl vojenskou komisí shledán nevinným a propuštěn. S ohledem na skutečnost, že Krolmus velmi procítěně líčí průběh osudného červnového kázání a zevrubně vypisuje jeho obsah, byť si v úvodu stěžuje, že řeč nemůže ocitovat doslovně, neboť mu byl originál řeči při zatýkání s ostatními spisy zabaven, doba mezi jeho propuštěním a počátkem psaní textu nemohla být dlouhá. Ze spisu lze cítit autorův pocit hořkosti ze stávající situace, stále živou vzpomínku na okamžik zatčení a domovní prohlídku a vůbec tehdejší atmosféru revolučního dění, což podporuje domněnku, že Krolmus se chopil pera bezprostředně po propuštění ze žaláře. Jednak chtěl podat svědectví o fatální události ve svém životě a jednak nahradit originál řeči, který mu byl zabaven. S nejvyšší pravděpodobností tedy spis vznikl během posledních měsíců roku 1848, respektive během měsíců listopadu a prosince.

V naší edici byla při citacích z původních pramenů zachována původní podoba jazyka, respektive dobové gramatické a stylistické zásady. Byla provedena transliterace. Podrobný popis přepisu se nachází v samostatném oddílu.

Kontext a obsah pramene

Krolmus v roli kazatele vystupuje jako člověk sebevědomý, neústupný a pevný ve svých názorech a postojích. Tím více je jeho kázání nabitó hlubokými emocemi. Krolmus neskrývá rozhořčení, rozčilení, nebo naopak vzhlížení a pronášení apoteóz. Často ve svém textu poučuje, varuje, ale zároveň haní, kárá, kritizuje a vysmívá se. Krolmusovo kázání vzniklo v době politických převratů, za velmi napjaté atmosféry. Paralelně ve druhé polovině měsíce května roku 1848 probíhalo ve Vídni povstání a v Praze propukly sociální nepokoje. Dělníci a tvarišši požadovali zvýšení mezd a úpravu pracovních poměrů (Čapka 1998: 444). Následně byl 2. června v Praze zahájen Slovanský sjezd, jakožto protiváha frankfurtského sněmu, jehož úkolem bylo v duchu austroslavismu sjednotit slované národy rakouské monarchie. V den vypuknutí pražského povstání byl sjezd úředně rozpuštěn (ibid.: 444). Karel Havlíček Borovský, jenž sjezd spoluorganizoval, dne 7. června uveřejnil v *Národních novinách* deset zásad české liberální opozice (Urban 1982: 46). Současně toho dne zemský vojenský velitel kníže Alfred Windischgrätz uspořádal v Praze okázalou vojenskou přehlídku pražské posádky. Následujícího dne byla vyvezena děla na Vyšehrad a Petřín (Čapka 1998: 444).

V již tak napjatém červnovém ovzduší se v pátek dne 9. června Krolmus rozhodl pronést své kázání v Praze na Bílé hoře. Nato se v aule Karolina sešlo pražské studentstvo, které žádalo stažení dělostřeleckých baterií a ostatních vojenských opatření. Požadavky byly odmítnuty (Urban 1982: 47) a naopak byly do Prahy povolány vojenské posily (Čapka 1998: 445). O svatodušním pondělí dne 12. června se pak na Koňském trhu konala sbratřovací mše u sochy sv. Václava, která vyvrcholila manifestací postojů pražské veřejnosti vůči Windischgrätzovi. Tímto aktem začalo pražské červnové povstání (ibid.: 445–446). 17. června Praha kapitulovala a příštího dne, 18. června, bylo vyhlášeno stanné právo. Účastníci povstání byli zatýkáni. Téhož dne byl Krolmus pro své veřejné aktivity poslán do vězení u sv. Jiří na Hradčanech.

Kázání zcela explicitně reflektuje tehdejší bouřlivou náladu, kdy se čeští vlastenci mnohdy uchýlovali pod ochranná křídla české historie, která jim poskytovala pomocnou ruku při hledání argumentů v boji za vlast. Ne jinak je tomu i v Krolmusově kázání. Navíc, přihlédneme-li ke skutečnosti, že významnou zálibou autora kázání byla archeologie, pak vztah a propojení s českou historií je zcela zřejmý.¹ S ohledem na analýzu pramene budou zčásti využity Krolmusem vlastnoručně česky psané životopisy z let 1848 a 1850 (Krolmus 1848, 1850).

* * *

Zatčení 1848. Krolmusova výpověď o pozvání na kázání na Bílou Horu dne 9. června 1848, s výtahem kázání, které ten den měl, aneb „*Zatknutí a uvěznění Václava Krolmusa na hradě Pražském*“.²

V Praze dne 6. června 1848 navštívil jistý Fr. Srb,³ rolník z Chráštan, Václava Krolmuse, kterého požádal ve jménu osadníků Pražského vikariátu na levém břehu Vltavy, aby dne 9. června 1848 v 9 hod. na Bílé hoře odsloužil svatou mši za osvícení voličů, aby zvolili moudré a zkušené poslance na Český sněm, který se měl konat dne 20. června 1848 na Pražském hradě.⁴ Těmito slovy Václav Krolmus začíná své vypravování o mši a kázání, které slíbil vykonat. I když se zdravý necítil, rozhoduje se, že: „pro dobro a blaho vlasti mile rád to podstoupím“ (Krol-

---

¹ Stranou zde necháváme úvahy, nakolik tehdejší čeští vlastenci pod vlivem boje za vlast přepracovali českou historii ke svému prospěchu.

² Krolmus takto pojmenovává obsah svého kázání, viz Krolmus 1848b: 1.

³ Krolmus v textu kázání neuvádí celé křestní jméno rolníka z Chráštan. Uvádí pouze zkratku jména „Fr.“, viz Krolmus 1848b: 1.

⁴ Sněm se z důvodu vypuknutí svatodušních bouří nekonal. Krolmus zde navíc uvádí datum 20. června 1848, avšak ve skutečnosti se jednalo o 24. červen 1848; Čapka 1998: s. 447.

mus 1848b: 2). Po příjezdu na Bílou horu byl velkolepě přivítán duchovními i prostými lidmi. Po ukončení církevního obřadu pak Krolmus vystoupil na kazatelnu.

Obecně lze Krolmusův text rozčlenit do tří částí. V první části se Krolmus ve svém vlasteneckém boji opírá o počátek českých dějin. Zároveň využívá služeb etymologie. Ve druhém oddílu pak věnuje prostor době vlády „obou Otakarů“ a Karla IV. a dále době Jana Husa a Jana Žižky.⁵ Nakonec, ve třetí části textu, se Krolmus projevuje jako velký obránce českého jazyka.

V první části, ve snaze poukázat na dlouhou historii české země, zachází Krolmus až do mytických dob. Pozornost posluchačů poutá vyprávěním o příchodu praotce Čecha do naší země. Tuto mytickou postavu bezvýhradně obdivuje a vzhlíží k ní.⁶ Podle jeho slov praotec Čech se svým lidem přišel do pusté a neobydlené krajiny.⁷ Přesto se mu při pohledu z hory Říp krajina tak zalíbila, že padl na kolena, líbal zemi a prosil ji, aby jeho lid přijala, poskytla mu obživu, ochraňovala ho a umožnila mu spokojený život. Avšak, jak kazatel pokračuje, pozdější křesťané svou neláskou a vraždou tuto zem zničili.⁸ Tisíce Čechů ji později z pouhé zaslepenosti opustilo a místo nich se zde začali usazovat cizinci. Ti pak tvrdili, že zde žili spolu s Čechy od samého počátku. Krolmus však před tímto tvrzením varuje. Lidé se někdy mylně domnívají, že praotec Čech vtrhl do země, kde žil již jiný národ, který napadl, podmanil si ho a odsunul do hor. Krolmus zdůrazňuje, že tak tomu nebylo. Před osídlením lidem praotce Čecha byla krajina skutečně pustá a neobydlená. Na podporu svého tvrzení se zabývá i etymologií mnohých slov. Pohrává si s původem názvů různých lokalit, osad, vesnic či měst. Snaží se prokázat české kořeny zvolených slov a tím i dlouhou a bohatou historii českého národa a jeho jazyka.⁹ Na základě tohoto etymologického

⁵ Krolmus v kázání, ve kterém nastiňuje chod českých dějin od prvopočátku po třicetiletou válku, zcela opomíjí z národního hlediska dobu 16. století; k tomu srov. David 2001: 486–518.

⁶ Otázkou zůstává, zda Krolmus skutečně věřil v jeho existenci, či nikoliv; zda si kazatel pouze tuto mytickou postavu záměrně nevypůjčil pro svůj boj o českou vlast.

⁷ Podle současných teorií Keltové obývali oblast českých zemí v období od roku 400 až do přelomu letopočtu. Příliv germánských kmenů pak započal na počátku n. l. Kolem roku 500 n. l. se však objevili od východu noví kolonisté našich zemí, a to Slované; Čapka 1998: 14–17.

⁸ Zde Krolmus činí narážku na bitvu na Bílé hoře, kde se koná mše. Krolmus pak během svého kázání haní obě křesťanské strany, které na Bílé hoře bojovaly. Podle jeho slov obě strany zapoměly na boží zákon, raději svou zemi zpusťšily. Někteří padli do otroctví, někteří ji opustili a jiní se vystěhovali; Krolmus 1848b: 6.

⁹ Krolmus vytváří podrobný seznam názvů lokalit, osad, vesnic či měst s vysvětlením o původu, např. země lesnatá a pustá – Hvozdec, Pust; země hornatá a skalnatá – Horažďovice, Hořovice; prosekáni lesů – Prosek; z lesů dubových – Dubany apod.; současně seznam může dokazovat Krolmusovu zálibu v archeologii; Krolmus 1848b: 7–10.

výzkumu Krolmus usuzuje, že původ předmětných názvů různých lokalit, osad, vesnic a měst je ryze čechoslovanský, tzn. že před osídlením Čech zde nebyly žádné jiné národy. Kdyby zde pobýval cizí národ, byla by po něm zůstala alespoň známka v pojmenování hory, řeky či budovy. Ale nic takového Krolmus nenachází. Nespatřuje ani stopu cizího národa ve středověkém a pozdějším obývání a budování vsí. Ostatně jak praví Krolmus, naši praotcové budovali vsi a města. V dědinách a krajích pilně pracovali, udatně je proti nepřátelům hájili a „Pro nás kolikrát v bojích krev čedíce až padli“ (Krolmus 1848b: 9). Podle slov kazatele jsou počátky naší historie spjaty pouze s českým národem.

Ve druhé části kázání se jeho autor zabývá středověkem. Věnuje pozornost období vlády „obou Otakarů“ a Karla IV. a později osobnostem Jana Husa a Jana Žižky. Podle Krolmuse žili naši předkové v zemi pokojně a blaze, vedli patriarchální život. Feudální systém a robotu neznali, poznali je ale bohužel s příchodem Němců za vlády „Otakarů“. ¹⁰ Tehdy zde podle něj zakořenila tělesná poddanost. Více Němců se pak do našich krajů „vedralo“ za doby Oty Braniborského a Karla IV. Jaké byly příčiny? Krolmus uvádí: univerzita, mnoho nově zbudovaných božích stánků, slavnosti, obchod a blaženější život (Krolmus 1848b: 13–14). Avšak Mistr Jan Hus a Jan Žižka mnohé vypudili. Navíc „Hus svět osvětlil a Žižka svobodu v náboženství udatně hájil“ (ibid.: 14). Po třicetileté válce však nastal velký příliv Němců, který nic dobrého nepřinesl, „pročež Čechové nadarmo v chrámech svých píseň k sv. Václavu nezpívali“ (ibid.: 15), jak praví Krolmus, a následně pokračuje: „V Žatci Čechové na brance poznamenali: Hopsa Janku bude rada Střež se Němce jako hada“ (ibid.: 15). Krolmus varuje, aby do rukou „frankobrodských“ poslanců nebyli cizozemci voleni. ¹¹ Naše národnost by tak byla pohřbena. „Oni by vás se svým zbožím dokonalejším a lacinějším zasypali, vaše dílny by musely zhynouti. Ku podpoře jejich vaše peníze i děti bychom jste jim posílali museli a přitom všem by naše mocnářství Rak. na samostatnosti vele utrpělo“ (Krolmus 1848b: 17).

Ve třetí části textu vlastenec Krolmus chrání a brání český jazyk před jazykem německým. Útočí na českou podlézavost cizozemcům. Mnozí do německých

---

¹⁰ Úhlavními nepřáteli Slovanů byli podle Krolmuse na jihu Turek, „na Uhrách Maďar“ a na severu Němec; viz Krolmus 1848b: 12.

¹¹ Krolmus zde naráží na volby do frankfurtského sněmu. Pražský Národní výbor, jehož byl Krolmus členem, protestoval proti vypsání voleb v Čechách. Volby se měly oficiálně konat 13. a 20. května 1848, ale vzhledem k tomu, že samotný sněm ve Frankfurtu byl svolán již na 18. května, konaly se v německých okresech již od 3. května. Z celkového počtu 68 okresů v Čechách se volilo jen v 19 okresech; Čapka 1998: 441.

rukou „svévolně lezou, za svůj jazyk svatovítský a svatováclavský se stydění a německému se ucejí, německé závěsky na domy své zavěšují, jakoby jste němčinou onou blaženější byli“ (ibid.: 18). Kazatel následně pokládá otázku: „Myslíte, že němčinou vaše zboží dříve prodáte?“ (ibid.: 19). Podle jeho slov dobré zboží mluví samo a samo se prodá, třebaže německy neznáme, jen špatné zboží zůstává ležet. Český poctivý sedlák na německém trhu dříve prodá své české, jadrné obilí než obchodník šibalský, který ačkoliv zná „švábčinu“, jeho obilí je špatné a nekvalitní. Pořádný krám, sklad, hostinec nepotřebuje přece žádné německé a francouzské nápisy, „a přece Mnozí Cechové žištín po krajích pouze českých, kamž ani cizozemec nezabloudí, nalezneme firmy tabulky německé, příjmení svá potvořena“ (ibid.: 20). Krolmus dává příklady českých názvů, které se lidé snažili přeložit do německého jazyka. Takové překlady však mnohdy ztratily svůj původní význam. Kazatel uvádí: „Mnohé jméno jest tak němťou skroucený, že zpytatel není sto pravý smysl poznati. vyčerpati ... Snad nechčete mnoha místa, co vám cistá praotcové dochovali spotvořiti“ (ibid.: 21). Takto si počínají jen cizinci, kteří do svého jazyka převádějí staré názvy a jména, přitom je komolí, aby se zapomnělo na jejich vlastní původ, a vydávají je pak za svoje vlastní. Krolmus je rozhořčen, že skoro každé místo má dvojí pojmenování. To má pak za následek všeobecné potíže. „Kdyť mi to připadá podobné oděvu odcizenému, aby nebyl k poznání knoflíky výložky se odřezají a rukavy předelají, aby se vlastník k němu hlásiti nesměl“ (ibid.: 23).

V první části textu se tedy Krolmus obrací k bájně postavě praotce Čecha, kterého pojí s počátkem vzniku české země. Podle jeho slov právě tato osoba a její lid byli prvními příslušníky českého národa a zároveň prvními osadníky naší země.¹² Ti ji začali obdělávat a starat se o ni.¹³ Z kazatelových slov dýchá

¹² Krolmus ve svém textu sice pojí začátky české historie s příchodem praotce Čecha a jeho čeledí, nezmiňuje slovanský kmen, avšak přesto po etymologickém rozboru českých názvů hovoří o původu „čechoslovanském“; viz Krolmus 1848b: 10. Mohl tak praotce a jeho společníky ztotožnit se Slovany.

¹³ Podle Krolmuse praotec Čech nalezl naši zemi lesnatou a pustou; Krolmus 1848b: 3-4. O osídlení české země a jejích prvních obyvatelích srov. Maur 2001: 175-176. Podle Maura pobělohorský exulant Pavel Stránský ve svém díle *O státě českém* (1634) zastává postoj, že Češi původně „nebyli s cizími národy, jež by se odlišovaly jazykem nebo zvyky“, byli si „rovní národností, řečí a zřízeními“. Podle jeho slov předkové Čechů, kteří přišli se svým praotcem do nové vlasti, ji obsadili a zorganizovali do podoby státu, a tím se lid proměnil v národ. Stránský s velkým zaujetím líčí příchod Čechů do země, neboť obsazení pusté nebo jen řídké obydlené krajiny je mu významným argumentem svědčícím pro výlučné právo národa na tuto zemi, proměněnou ve stát. Dále k tomu srov. Haubelt 2004: 307; Haubelt zmiňuje Dobnerovu kritiku Hájkovy Kroniky české (1541). Podle Václava Hájka z Libočan byl první Čech v příbuzenském svazku s řeckým předkem, který sídlil se svým lidem na okrajovém území antického řeckého kulturního prostoru, v Chorvatsku. První Čech nebyl jen obyčejným praotcem, ale i knížetem a jeho lid

zidealizovaná představa o počátcích našich dějin, kdy naši předci žili „pokojně a blaze“, bez přítomnosti cizozemců, v patriarchálním systému, nikoliv feudálním s robotními povinnostmi.¹⁴ Příznivá etapa českých dějin však skončila s příchodem Němců.

Ve druhém oddílu Krolmus přímo útočí na nepřátele od severu, a to Němce. Mapuje jejich příchod do české země. Zatímco období před vstupem Němců považuje za příznivé, šťastné a bezpečné, etapu po jejich vstupu vykresluje jako nepříznivou, nešťastnou a nebezpečnou. Právě do tohoto údobí, tj. údobí vstupu německého sousedstva, Krolmus zasazuje vznik feudálního systému, poddanství a tolik nenáviděné roboty. Podle něho za vlády obou „Otakarů“, Oty Braniborského a Karla IV. proudí do naší země velmi silné vlny německých osadníků. Naopak historické postavy Jana Husa a Jana Žižky chválí. Ti se totiž nebáli čelit německým přistěhovalcům, dokonce mnohé vyhnali. Hus svým učením svět osvětil, Žižka statečně bojoval za svobodu v náboženství. Krolmus, ačkoliv je katolického vyznání, urputně hájí hlavní protagonisty tohoto revolučního údobí. Krolmus je sice katolický kněz, ale liberál.¹⁵ Často během svého kněžského působení kázával i pro nekatolíky, za což byl mnohdy kárán a trestán (Krejčová 1981: 4).¹⁶ V závěru druhého oddílu textu Krolmus nabádá své posluchače, aby nevolili poslance – cizozemce do „frankobrodského“ sněmu, varuje tak před německou porobou, a to z obavy z jejich nadvlády a ztráty samostatnosti rakouského mocnářství.¹⁷ Tato Krolmusova slova se podobají Palackého tezi o austroslavismu.¹⁸

---

feudální družinou, která přišla do středních Čech v 7. století. Česká společnost měla být společností od prvopočátku sociálně diferencovanou. Dobner Hájkovu představu o knížeti Čechovi odmítl, neboť nenalezl žádný spolehlivý pramen o jeho existenci. Chorvatský původ prvních Čechů popírá, počátky českých dějin pokládá za pohanské.

¹⁴ Zůstává nadále otázka, zda Krolmus v tento mytický počátek českých dějin věřil, či nikoliv.

¹⁵ K tomu srov. Krolmus 1848b: 14, „Hus svět osvětil“, a Růžička 1863: 40–41, „Buď světlo!“. Růžička (luterský pastor a člen Národního výboru 1848) zde zobrazuje historické postavy Husa, Jeronýma Pražského a Komenského jako nositele světla pravdy, jako spolutváře dějin spásy. Růžička, podobně jako Krolmus, ve svém textu podává stručný obraz českých dějin.

¹⁶ O tom více Krolmus 1848a; Krolmus 1850. Krolmus byl sice liberálně smýšlející, avšak ve svém kázání nazývá protestanty (evangelíky) jako akatolíky, což má poněkud negativní příděch, viz Krolmus 1848b: 6.

¹⁷ Krolmus ve svém textu neskrývá svůj odpor k německému vlivu, zároveň však vyjadřuje obavu ze ztráty samostatnosti rakouského mocnářství. Krolmus Rakušany s němečtívím v textu nespojuje, ba ani jej nenaznačuje.

¹⁸ K tomu srov. Čapka 1998: 440–441; Palacký svou tezi o austroslavismu představil ve svém otevřeném dopisu (Psaní do Frankfurtu), v němž se odmítl zúčastnit jednání tzv. výboru padesáti, jenž se měl spojit s existujícím Německým spolkem. Palacký ve svém listu formuloval ideu státu rakouského jako společného státu národních společenství žijících tehdy mezi Německem a Ruskem, přičemž zamítl myšlenku česko-německého státoprávního spojení. Palacký si představoval Rakousko federalizované,

Jakoby zde kazatel viděl budoucnost zachování českého národa v rámci habsburské monarchie. Do jaké míry však Krolmus ne/sympatizoval s tezí austroslavismu, by byla již pouhá spekulace.¹⁹ Nicméně i tak lze konstatovat, že Krolmus se převahy německého živilu obával.

V závěrečné části textu se Krolmus jeví jako velký obránce českého jazyka. Nicméně jeho hlubší pohled na jazykovou emancipaci nalezneme v jeho vlastnoručně psaných životopisech. Pohled na českou podlézavost, kdy se čeští lidé dobrovolně vzdávají svého jazyka, například ve prospěch obchodu, kazatele trápí, až ničí. Kritizuje, kárá a haní všechny ty, kteří se za svůj mateřský jazyk stydí: „vida, že se mezi měšťany jazyk mateřský hyzdí, mnohá slečinka se zaň stydí, a měšťané mícháním frančtiny a němčiny jej zahyžďují; pročež usnesli se pouze na tom s Ant. Nekvasilem a Karlem Hofem, aby se v kavárně jeho jména staročechů na se přijali, aby každý večer v kavárně pouze česky hovořili, národní písně si zapěli, za přečtená německá slova pokuty peněžité do pokladničky skládali, za ně čes. spisy kupovali, spisovatelé podporovali a tisknouti dali nejprv Jan Podel atd. po 10 tr. se ponechával, a takto mezi sebou po česku se veselili“ (Krolmus 1848a: 15). Nebojí se zároveň obdarovat svými jízlivými poznámkami všechny ty, kteří se snaží přeložit česká slova do německého jazyka. „Mnohé jméno jest tak němotou skroucený, že zpytatel není sto pravý smysl poznati. vyčerpati ... Snad nechčete mnoha místa, co vám cistá praotcové dochovali sportvořiti“ (Krolmus 1848b: 21). Nejenže je pobouřen špatnými překlady českých slov do němčiny, ale zároveň s velkou dávkou jízlivosti připomíná vznik českého názvu pro jazyk našich sousedů. Vždyť slovo „Němci“ pochází od slova „němí“, neboť nám nerozuměli. To mluví za vše. Svým sarkasmem a ironií pak komentuje názvy ve dvojím jazyce. Krolmus je zklamán tím, jak někteří čeští lidé zapomínají na kořeny jazyka, které zde zapustili „naši praotcové“. Krolmus je hrdý a pyšný na svůj mateřský jazyk. Ve svých životopisech píše: „Roditelé jej od svého dětinství v jazyku českém a v náboženství křesťanském až do r. 1799 bohomyšlivě sami pěstovali“ (Krolmus 1848a: 1), později opět potvrzuje: „Roditelé jej od svého dětinství v mateřčině a v náboženství až do r. 1799 bohomyšlně sami pěstovali...“ (Krolmus 1850: 1). Krolmus zde vystupuje jako horlivý obhájce českého jazyka před jazykem německým. Podporuje a nabádá lid k užívání své mateřštiny.

---

stejně spravedlivě ke všem svým národnostem. Dále srov. Šesták 1999: 380. Austroslavismus hledal zajištění české (resp. československé) národní a státní existence v Rakousku, ovšem zreorganizovaném v duchu moderní konstituce a na základě národní rovnoprávnosti ve spolupráci s ostatními rakouskými Slovany a s habsburskou dynastií.

¹⁹ Dostupné prameny k roku 1848 z Krolmusova fondu nepodávají jasnou odpověď.

Ke svému mateřskému jazyku vzhlíží a vyjadřuje k němu velkou loajalitu. Sám pochází z lidového prostředí, jeho otec byl venkovský učitel, který ochraňoval český jazyk a dbal na to, aby jeho potomek tento jazyk ovládal a užíval. Takový rodinný základ pak jistě formoval pevné pouto k rodnému jazyku.²⁰

Závěr

Krolmus, ačkoliv nepatří mezi přední představitele politické scény revolučního roku 1848 a čelné představitele národních buditelů vůbec, v lidové vlastenecké společnosti významné místo zastával. V době jeho působení v české metropoli jej znala již celá vlastenecká Praha. Ostatně Krolmus byl ten, za kterým přišel chrástanský rolník Srb, aby odsloužil mši. A rolník proto, že Krolmus, coby člen Národního výboru, byl zodpovědný za řešení otázek českého venkova. Lidovému venkovskému prostředí zůstal věrný po celý svůj život, na kořeny svého původu nezapomněl. Odtud snad pramenil Krolmusův jadrný jazyk, ironie, sarkasmus, otevřenost a hluchost při projevu. Byť byl vychováván v katolické víře, cítí se liberálem, odmítal náboženský fanatismus a násilí. Zásadní vliv na formování tohoto postoje jistě měli Krolmusovi univerzitní učitelé, jako byl například liberál Bernard Bolzano. Třebaže Krolmusovo kázání na Bílé hoře nepatří mezi klíčové události červnových revolučních dnů, ve své době sehrálo bezpochyby nemalou roli. Svolání veřejnosti na tak symbolické místo, jako byla Bílá hora, v tak napjaté době a následný poslech kázání známého pražského vlastence byly formou demonstrace postojů a stanovisek tehdejší lidové společnosti vůči stávající politické situaci. Samotný Krolmus během revolučního dění sledoval jeden ústřední cíl, a to probudit a povzbudit českou zemi, národ a jazyk.

---

²⁰ O roli jazyka v rámci formování národa srov. také Maur 2001: 174–175, 177; podle Maura oba pobělohorskí exulanti, Komenský a Stránský, vnímali jazyk jako důležitý znak národa. Vedle jazyka jako důležitý znak Komenský uvádí ještě společný rodový původ, území a úsilí o společné dobro. Stránský navíc zmiňuje zvyky, obyčeje a zákony. Jazyková jednota pro ně znamená nezbytný předpoklad zdravé existence národa. Pro Komenského je jazyk nástrojem dorozumění, výchovy a vzdělávání. Jazyková pestrost podle něho narušuje „rodovou“ jednotu národa. Stránský se s tímto stanoviskem zcela ztotožňuje. Oba dva se shodují v důrazu na jazykovou a národní nesmíšenost. Oba dva považují za optimální stav jazykovou jednotu a neporušenost země.

OLGA ŠIKOVÁ v roce 2003 ukončila bakalářský program Studium humanitní vzdělanosti na Fakultě humanitních studií UK v Praze. Následně pokračovala v magisterském programu Obecná antropologie – integrální studium člověka, který dokončila v roce 2006. V současnosti je externí studentkou doktorandského programu Antropologie na téže fakultě.

Použité prameny

- Krejčová, Helena. 1981. *Soupis písemné pozůstalosti Václava Krolmuse (1791–1861)*. LA PNP Praha.
- Krolmus, Václav. 1848a. *Stručný životopis Václava Krolmusa, faráře Zvíkoveckého nad Mží (do roku 1848)*. LA PNP, fond Václav Krolmus, oddíl Rukopisy vlastní.
- Krolmus, Václav. 1850. *Stručný životopis Václava Krolmusa, faráře Zvíkoveckého nad Mží (do roku 1850)*. LA PNP, fond Václav Krolmus, oddíl Rukopisy vlastní.
- Krolmus, Václav. 1848b. *Zatčení 1848. Vlastnoruční zápis Václava Krolmuse o pozvání na kázání na Bílé Hoře 9. 6. 1848, s výtahem kázání, které ten den měl*. LA PNP, fond Václav Krolmus, oddíl Rukopisy vlastní.
- Růžička, Josef. 1864. „Buď světlo!“ In: *Památka roku slavnostního 1863, tisícileté památky obrácení národu českého na Moravě, Slovensku a v Čechách skrze Cyrila a Metoděje na křesťanství*. Praha: J. Janata, V. Šubert, H. z Tardy.

Použitá literatura

- Čapka, František. 1998. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha: Libri.
- David, Zdeněk V. 2001. „Národní obrození jako převtělení Zlatého věku.“ *Český časopis historický* 99, 2001: 486–518.
- Haubelt, Josef. 2004. *České osvícenství*. Praha: Rodiče.
- Maur, Eduard. 2001. „Pojetí národa v díle českých pobělohorských exulantů.“ Pp. 174–183 in Michaela Hrubá (ed.): *Víra nebo vlast? Exil v českých dějinách raného novověku*. Ústí nad Labem: Albis international.
- Šesták, Miroslav. 1999. „České slovanství a František Palacký.“ Pp. 371–393 in František Šmahel (ed.): *František Palacký 1798/1998 – dějiny a dnešek*. Praha: Historický ústav AV ČR.
- Urban, Otto. 1982. *Česká společnost 1848–1918*. Praha: Svoboda.

1.

Zatknutí a uvěznění
 Ydслава Krolmusa na
 hradi Pražském.

Dne 6. června 848
 přijde Fr. Srb, rolník z
 Chrástku do příbytku mého
 c. d. 185 s pozdravením
 sousedským žádá ve jménu
 osadníku Vikariátu Praž-
 ského na levém břehu
 Vltavy, abych na bílé
 Hoře d. g. čerona o g. hod.

mši sv. před volbou
 svých poslanců za tou příčinou odsloužil, aby je
 příčinou duch sv. u volení
 svých poslanců a nahrad,

Příloha: Edice pramene

Originál archiválie je uložen v Památníku národního písemnictví – literární archiv v Praze. Samotný přepis pak pochází z digitalizované formy pramene. V přepisu je zachována původní podoba Krolmusova písemného projevu včetně interpunkce a podtržených slov a původní rozvržení textu. Gramatické a stylistické chyby nebyly opraveny. Výjimku tvoří interpunkční znaménko nad hláskou „e“. Místy nad touto hláskou Krolmus používá místo háčku tečku. V přepisu byla tečka háčkem nahrazena. Protože se tento jazykový jev pravidelně v textu opakuje, v poznámkovém aparátu není na toto upozorňováno. Text je psán latinou, výjimečně kurentem, na což je v poznámkovém systému poukázáno. Text je transliterován. S ohledem na větší přehlednost textu byla vynechána autorem škrtnutá slova nebo slovní spojení. Obecně je text manuskriptu po obsahové stránce poměrně dobře srozumitelný. Pouze dva slovní výrazy bylo nutné v poznámkovém aparátu vysvětlit.

Zatknutí a uvěznění Václava Krolmusa na hradě Pražském

I. list

1. strana

Dne 6. června 848
přijda Fr. Srb, rolník z

Chrášťan do přibytku mého
c.d. $\frac{185}{III.}$ s pozdravením
sousedským žádá vejména
osadníku Vikariatu Pražs-
kého na levém břehu
Vltavy, abych na bílé
Hoře d. 9 června o 9 hod.
mši sv.
za tou příčinou odsloužil, aby je
duch sv. u volení
svých poslanců a nahrad-

2. strana

níků na sněm Pražs-
ký osvítil, aby muže
moudré a zkušené zvolili
na sněm český, který měl
okolo dne 20 června 848 na
hradě Pražském držán
býti. Leže churavý na
loži svém slibil jsem toliko lidu,
budeli možna: že pro
dobro a blaho vlasti mile rád
to podstoupím, pročež
na ustanoveném dnu sednouce
na vůz se Srbem,
jechali jsme na bílou
Horu. Zde nám místní správce
duchovní,
okolní kněžstvo

II. list

3. strana

zástup lidí okolních v pořadě sestavený,
se sborem žákovstva pražského od
Slavie zavítal, v jehožto
čele Jos. Fryč stál.
Místním
pastýřem usnesouče se
na tom, aby on obět mše sv.
za osvíčení volenců
slavil, já opět za v Pánu
zesnulé, na této hoře naše otče
padlé čisti budu.
Stalo se tak. Místní
zprávce napřed slavil
a lid se sborem
žákovstva nábožně a
horlivě zpíval, jakož
i při druhé oběti
mše sv. příkladně
se choval. Po skončených
službách božích pomodliv se za živé
a mrtvé
vstoupím na kazatelnu,
na dvoře postavenou,

4. strana

a přednesu v následujícím
smyslu tato slova:
(Řeč svou do slova
nemohu zde položit proto
že mi při zatknutí
se spisy ostatními
odňata a ku protokollu nepochybně
přiložena jest.)

Bohomyslní rodáci!
posvolte mi maličko
několik slov k vám
promluvíti.

Sláva vám osadníci
pražského vikariatu
že jste na tamto posvatném
místě, na mohylách
vašich praotců, zde pro vlast padlych, za
osvícení darů ducha sv
při službách božích,
vroucně prosili

III. list

5. strana

aby vás Duch sv.
moudrostí
svou osvětil, aby jste dnešního
dne moudré a skušené
muže na sněm zvolili.

Sláva vám vlastenečtí Syno²¹
:že jste za vaše otče, zde
před 228 lety padlé na hrobích
jejich truchlé služby boží
vykonali, jejich
počinání a jednání v
paměť vzavše, rozjimali, aby jste
nepobloudili: Jest mi
zaslužno, vám říci:
že zde bratr bratra,
Katolík akatolíka,
Křesťan křesťana pod
plášťem Marie Panny
a kalicha steklostí

krutou na pořad vráždil
a po bitvě “Tebe Bože
chválíme,, slavil

6. strana

Proč se bohomysl. poslouchači!
křesťané jedni k druhým tak se
chovali? – protože na zákon
boží “Nezabiješ,,
“Schovej meč do pošvy své,,
“Modl se za nepřátely své,,
“Odpust viníkům svým,,
zapoměli. Oni raději
tuto zemi v pustotu
obratilvše do
otroctví padli a druzi
ráději
ji opustilvše z ní
se vystěhovali. O jaký krutý
blud obě strany křesťanské pojal.
Náš praoteč Čech
(pohan) se svou čeledí, když tuto zemi
pustou našel, ji ohledal
padna na kolena svá
na Ripsu, oči k
nebesům zdvihal a ji
libal a
objimal a pozdější
Křesťané nelaskou a
vraždou ji posakli.

IV. list

7. strana

Praoteč náš tuto zemi se

²¹ Takto toto slovo končí, neboť z důvodu konce listu Krolmus nemohl slovo dopsat. Pravděpodobně se jedná o slovo „synové“.

svou čeledí při trebách²²
nejčistších obětech
na horách a skalách zápolných
nejsvrchovanějšího
Brámu (Pravíta Praboha)²³
prosival, aby mu pokrmy
hojné podávala, jej neopou
štěla a pozůstatky do svého
lůnu přijala –
a hle Čechů pozdějších na tisíce
z pouhé zaslepenosti ji
opustilo, a cizozemců do ní
vědrati se připustilo, kteří
nápotom chtějí odvozovati
že tito dva národové
hned na počátku pospolu
v ní bydlivše
O Čechové nikdy nebudte
na omýlu: že by zde byl
náš praoteč na
této zemi jinojazyčný
národ a vzdělanou zemí
zbudovanou
napadl, jej sobě byl pod
manil aneb jej do hor
vytiskl. Nikoliv
Čech tuto zemi nalezl
lesnatou a pustou
viz vsi: Hvozd-eč
Pusť

8. strana

hornatou a skalnatou
viz Horaždovice Horovice
Skal Skalice
mechovou viz Mešno Mešnej Mšeno
houštnatou srov. Houšť(Auscha)²⁴, Houšť
Kalnatou a luhovu
viz Kal
Lužeč
Naši praotcové z lesných poloh vsi
a města robili
Lesy prosekali viz Prosik lesy
mejtili viz Mejta Paseky
zemi skopali viz Kopaniny
a zvorali viz Voračov
Vorasice, Vorvičany
z lesů dubových viz dub Dubany
z bukových: Bukovno
z Lipových: Lipa
habrových: Habr
břízových: Březiny
borových Borovany
volšových Volšany
z Chrastí Chrašťany
z trní Trnovou
hlohu Lohovice
rokyty Rokycany

V. list

9. strana

Naši praotcové vsi a města

---

²² „Trebách“ – tj. potřebách.

²³ „Pravít Prabh“ – jelikož je slovní spojení psáno velkými písmeny, pravděpodobně se jedná o Krol-musem smyšlené jméno pro slovanského boha, respektive prapůvodce slovanských bohů. Nicméně původ slova „Pravít“ se nepodařilo nalézt.

²⁴ Psáno kurentem.

budovali. Srov. Buda
Kovy slévali viz Kovaň
Kovaneč, pod ním nalezněš
pozůstatky
Kovary to samé nad nimi
shledáš.

Skla lili. Srov. Skla=hute (Glashute)²⁵

Sklenářky Železnice aj.

Toť jsou dědiny a kraje,
jež naši otcové pilně
vydělávali a v potu krvavém
na nich pračovali, tu
opět vsi a města horlivě pro nás
zbudovali a aby nám je
dochovali, udatně je
hajice. Pro nás kolikráte
v bojích krev čedíce až
padli. Viz Mohyly, Mohelky,
Mohelnice,

10. strana

Kvilice, Páleč,
Řvy, Vřeštovice
Žalany, Žalov
Želiv, Želevice atd.

Nejsou ta jména vlast.
známka a vyzna-
my našich praotců
Čechoslovanských?
Žeby přednašimi
praotci jinojazyční
národové v zemi Čes.
byli sídlili, ani znám
ka ani stopičky nena

lezáme (o středo-
věkém
a pozdějším obyvaní
a budování vsí zde
nedím.)

VI. list

11. strana

Kdyby tuto zemi byl
jiný národ obyval,
bylby aspoň nějakého
známka pojmenovane
hory, řeky a budovy
naším příchozím otcům
pozůstavil, ale tak
ničehož nenacházíme.
Gorgonthei mouteř to
jsou Gory. snad Krkonoše

12. strana

Naši otcové v této
vlasti milé pokojně
a blaze živi jsouče
pro dlouhé věky život
patriarchalský vedouče
feudální soustavu
a robotu neznali
(Srov. Prokop
Libušin soud.
tať příchodem
němců s telesnou
podaností v středověku
za Otakarů do
naší vlasti vstoupil
a se zakořenila.

²⁵ Psáno kurentem.

Nejohlavnější
nepřátelé Slovanů na jihu
byl Turek, na Uhrách Maďar
a na severu

VII. list

13. strana

Slovanů česk bývali naši
sousedé němči. Srov.
Rkps. Krárod. a Dějepisy
České

Po smrti Otakarově
němči se sem vedrali
za Oty Braniborského
Co zde tropili?

Za Karla IV se mnoho
němčů sem přihrnulo
za příčinou nejprvnější
university na Nemečku
mnoštví
nově zbudovaných
stanků bozích a slav
nosti jejich

14. strana

i za příčinou obchodu
a blaženejšího života
vsak ale mistr J. Hus
s Žiskou mnoho tisíc
jich vypudil.

Hus svět osvětil
a Žiška svobodu v
náboženství udatně
hájl
však po bitvě na

této hoře v třičeti
leté válce ještě více
nemoců se do této
země vetřelo, v kteréž
nič dobrého netropilo

VIII. list

15. strana

pročež Čechové nadarmo
v chramích svých píseň
k sv. Václavu nezpívali

V Žatci Čechové na branče
poznamenali:
Hopsa Janku bude rada
Střež se Němce jako hada
Když

Kdy to bude? Nikdy.
Nedomnívejte se
Bohomysl. posloucháči!
že bych zde zamejšlel
nynejší naše němči v krajích
podotykatí,
kteří dílem poněmčili
Čechové, dílem němči
s námi juž spřáteleni

16. strana

skrže zasnoubení
sešvakřeni
jsou, jenž se opět
zavedením českých
učilišť opět počestějí
alebrž já mluvím
o bývalých
i nynejších

cizonemcích a
střežím vás, aby
jste do rukou
Frankobrodských
volením poslanců
na sněm franko
brodský svevolně
nelezli a nepadli

IX. list

17. strana

kdež by jste vaši národ-
nost, odtrhnouče se od
ostatních Slovanů, pohř-
bili. Oni by vás se
svým zbožím dokona
lejším a lačinejším
zasypali, vaše dilny
by musely zhynouti.
Ku podpoře jejich
vaše peníze
i děti bychom jste
jim posílali museli
a přitom všem by
naše močnářství Rak
na samostatnosti
vele utrpělo a přeče
semo tamo mnozí
slepě do rukou

18. strana

německých svévolně
lezou, za svůj jazyk
svatovítský a svato
václavský se stydění a
německému se učejí,
německé závěsky na

domy své zavěšují,
jakoby jste němčinou onou
blaženější byli. O čeho je
horní
němeč český štatnejší
než český rolník
v kraji?
Kdyť se mnohý horák
ani chleba
nenasítí, a přeče mnozí z vás
němotě bažíte

X. list

19. strana

Myslíte že němčinou
vaše zboží dříve
prodáte? I nemýlte
se dobré zboží samo
mluví a zná se samo prodá
trebas jste nemečky
neznali, a špatné
zboží zůstává ležeti
kdyby jste
jazyky všemi
lid přemlouvali, nebo
by jste lid jen podváděli.
Odstup to.
Český sedlák poctivý
na trhu německém
dříve prodá své obilí
české a jadrné než
nemohý obchodník
šibalský, který zná
šwabčinu, protože
obilí jeho špatnější
jest.

20. strana

Pořádný krám, sklad
hostineč nepotřebuje
žádný nemečských a
francouských závěšků
a přesvědčení jsouče
že plno odkupníků
a hostů má atak
opět na opak, a přeče
Mnozí Čechové žištín
po krajích pouze
českých, kamž ani
cizozemeč nezablou
dí, nalezneme
firmy tabulky
německé, přijímení
svá potvořena.

XI. list

21. strana

Místo soukeník
Saukenig.²⁶ Kačerovský
Katscherowsky²⁷
Místo Lišky Fuchsa²⁸
Fialy Veigel²⁹ aj.
Místo Líbeznice Rothkirchen³⁰
Krakovce Roths Schloss³¹
Žitnovsi Judendorf³²
Jabloně Gabel³³

Místo stodůleckého háje Waldhof³⁴ aj.
Mnohé jméno jest
tak němotou skroučený
že zpytatel není
sto pravý smysl
poznati. vyčerpati.
Snad nechčete mnoha
místa, co vám cistá
praotčové dochovali
spotvořiti.

22. strana

To jen činivají
ouskoční
vetřenci ošemetní
když se do cizých
dědin vderou
svou chytrostí
zištinou do svých
nářečí původní
jména přesasazují
aby se na původče
zapomělo a potom
za své vlastní
vydavati je mohli
n.p. v řečku
mnoho slav. jmén vlast
do řečtiny řekové
přenesli

---

²⁶ Psáno kurentem.

²⁷ Psáno kurentem.

²⁸ Psáno kurentem.

²⁹ Psáno kurentem.

³⁰ Psáno kurentem.

³¹ Psáno kurentem.

³² Psáno kurentem.

³³ Psáno kurentem.

³⁴ Psáno kurentem.

XII. list

23. strana

na Uhrách Maďaři
na Rakoušku, Moravě
Poľsku a Čechii němči
skůro každé místo
pojmenování dvojnásobné má. Jaká to
obtíž pro obečenstvo.
Když mi to připadá
podobné
oděvu odcizenému, aby
nebyl k poznání
knoflíky výložky
se odřezají a rukavy
předelají, aby se
vlastník k němu
hlášíti nesměl

24. strana – prázdná

XIII. list

25. strana – prázdná

26. strana – prázdná

XIV. list

27. strana – prázdná

28. strana – prázdná

XV. list

29. strana – prázdná

30. strana – prázdná

XVI. list

31. strana – prázdná

32. strana – prázdná

XVII. list

33. strana – prázdná

34. strana – prázdná

XVIII. list

35. strana

Prosím neračte dlouho
čistí nebo mše první
dlouhá se mu zdála, Odveče: Ja čerstvě
budu čist,
za čtvrt hodiny budu
se mši sv hotov; nebo
za příčinou neduhu, svého
jsem nučen sobě
pospíšiti. V tom se poroučev
vstoupil mezi spoludruhy
své, kteří přede dveřmi
stáli a nábožně s lidem zpívali.
Po skončené mši, četl jsem
já v černém rouše a po dokonané
za v Pánu zesnulé, za živé osadníky
a za zeměpana se pomodlil
a nakazatelně nasledující
řeč prednesl:

36. strana – prázdná